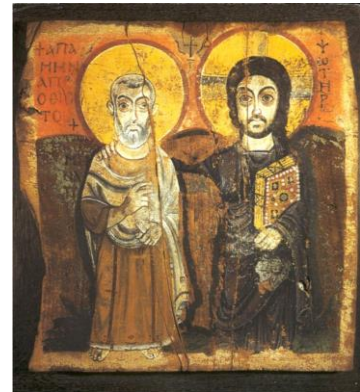


Vriendschappelijk geloof

Voorganger: Christiaan Boers
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Genesis 17: 1-11

Schriftlezing Evangelie: Lucas 1: 68-79



6e-eeuws icoon van Menas samen met Jezus, Louvre.

Inleiding

Via het jaarthema komt vandaag het *verbond* tussen God en Abraham tot ons. Psalm 105 spreekt in de berijmde versie van 'het verbond met Zijn vriend'. Dat rijmt immers fijn op kind en dat is precies wat het verbond wil bevestigen: deze geldt voor generatie op generatie op generatie. Eeuwig dus. Nu is onze generatie aan de beurt. 't Verbond tussen God en ons, Zijn vrienden en vriendinnen. Voor de kinderen wordt de boekrol verder uitgevouwen. Wat zal er geschreven staan?

Prediking

Ik ben de vriend van dag en nacht. Ik zal er zijn, voor elke nood, voor elke klacht. Ik zal er zijn.

Een vriend in voor- en tegenspoed. Ik zal er zijn. Die altijd voor je opendoet. Ik zal er zijn.

Klop en mijn deur zal opengaan. Ik zal er zijn. Vraag en mijn hart zal openstaan. Ik zal er zijn.

Bons op de deur en schaam je niet. Ik zal er zijn.

In levensangst, in zielsverdriet. Ik zal er zijn.

Word je tot ongeloof bekoord, Ik zal er zijn. Een man een man, een woord een woord, Ik zal er zijn.

Voor elk verlangen, elk gemis, Ik zal er zijn, de God die altijd met je is. Ik zal er zijn.

Gemeente van de Heer Jezus Christus, een gebed van Michel van der Plas. Vrij vroom als je het zo hoort en best wonderlijk uit de mond van de man die toch ook bekend stond om zijn kritische houding ten aanzien van de Rooms Katholieke kerk en het geloof. Voor de liefhebber is er het boek 'in de kou', waarin urenlange gesprekken tussen Michel van der Plas en zijn hele goede vriend Godfried Bomans zijn opgetekend. Veel van wat uit hun jeugd wordt opgehaald aan herinneringen, is toch echt voorbij, zo stellen ze met humor vast. Opluchting en tegelijk ook wel melancholie. Komen ze over het gebed te spreken, dan komen ze beiden tot de conclusie dat God nooit antwoordt. Maar als je alle boeken uit hun jeugd van de catechismussen en de meditatieboeken leest, dan antwoordt God altijd wél op papier. Hetgeen Bomans de spreuk ontlokte dat God blijkbaar *in cursief* spreekt, want de antwoorden werden altijd cursief afgedrukt in die boeken. Naar voren hellend, God spreekt naar voren toe, *cursief*. Ik zal er zijn.... , het refrein uit het gebed dat we net hoorden. Hij zal er zijn. Een man een man, een woord een woord.

Het is nu niet zo moeilijk om de overstap te maken naar het jaarthema: de verbonden die tot ons komen uit de Schrift en vandaag dus die tussen God en Abram die na de verbondswaarden van God, Abraham gaat heten. Eerst was er de regenboog geweest als verbondsteken bij het zondvloedverhaal. Nu een tweede gelegenheid in de vroege wordingsgeschiedenis van Israël, het verbond met Abram.

Over het begrip 'verbond' kun je een reeks van leerhuizen houden, misschien is dat hier ook al wel eens geweest?

Tallose kerkvaders en theologen hebben zich verdiept in het woord en de oorsprong ervan in de Bijbel. Duidelijk is wel dat het woord uit de wereld van het recht komt. Een juridische term, en anderen vullen daarbij nog aan dat het ook krijgskundige sporen draagt.

Wordt in de eerste vijf boeken bij verbond vooral de verhouding tussen God en Zijn volk bedoeld, daar wordt het in de evangeliën langzaamaan een woord voor Gods partnerschap met de mens. Dat klinkt al wat vriendelijker, vindt u niet? Want hét verbond lijkt in eerste instantie een zwaar gewichtig woord, het blijkt ook inderdaad zwaar op de maag te liggen van het volk Israel. Ze kunnen er niet omheen of onderuit. Een man een man, een woord een woord.

Dat maakt dat er een soort van verbondszwijgen plaatsvindt in de profeten. De verhouding met God, daar kies je andere woorden voor. Niet de juridische of krijgskundige lading. Totdat de profeet Jeremia zo'n beetje de eerste is die het weer probeert en spreekt over een nieuw verbond, een ander verbond dan het oude. En dat nieuwe verbond vormt een troostend perspectief waar de eeuwige spreekt van de dag die zal komen. Wederom Gods *cursief* hoor je daarin. Gods partnerschap helt naar voren.

Maar, dat kan alleen als je weet hebt van wat er zich achter de rug heeft afgespeeld. En dat doet Zacharias in zijn lofzang.

Laten we kijken of zijn loflied de lading van het verbond voor ons zodanig behapbaar kan maken, dat de gemeente met recht de draagster van dat hartsgeheim kan zijn. Zo werd dat vroeger immers gezegd, de gemeente draagt het hartsgeheim van het verbond in zich, dat tot uiting komt in de doop. "God herinnert zich zijn heilig verbond", zo zingt Zacharias. Hij komt tot deze zang na een periode van met stomheid geslagen te zijn geweest. Hij, priester, geloofde het woord van de engel niet toen die hem het onverwachte vaderschap had toegezegd, daar in de tempel. En was en werd letterlijk met stomheid geslagen, er komt geen woord of klank meer uit zijn mond. Na de geboorte van het kind blijven de kaken nog acht dagen op elkaar. Pas als het over de naamgeving gaat, bij de besnijdenis, pas dan openen zich de lippen van de man. En hoe! Vervuld van de geest spreekt hij zijn eerste woorden: 'geprezen zij de Heer, de God van Israël.' En hij gaat verder.

Zijn woorden zijn stevig verankerd in de bijbelse traditie, in de wet, de profeten en vooral in de psalmen. Er wordt gezongen over iets nieuws dat gaat gebeuren, maar dat nieuwe komt niet uit de lucht vallen. Abraham wordt in herinnering gebracht. "Uit Oer is hij geroepen en getogen. Om de stam van het verbond te vestigen, namelijk het volk dat hier beneden de stem van God verstond.' Die verankering in de geschiedenis is belangrijk voor Zacharias om in zijn lofzang te noemen.

Het is *goed nieuws* dat Zacharias te melden heeft. Verlossing, bevrijding, en reken maar dat die woorden ook toen politiek beladen waren, ja, 'redding uit de hand van al wie ons haten'. Het komt zelfs twee keer voor in zijn gezang. Maar dat moeten we Zacharias maar niet kwalijk nemen, als je negen maanden lang hebt moeten zwijgen, dan val je wel eens in herhaling. Dan loopt je mond over van alles wat er op je hart ligt.

Maar het is meer dan dat alleen. Het is ook een actie van God zelf om zijn volk, zijn mensen de eed van verlossing te geven zonder vrees, en Hem dienstbaar te zijn in heiligheid en gerechtigheid voor zijn aanschijn al onze dagen.

Het is met wat er nog verder staat een complete bijbelse theologie die we hier horen: Gods volk, door Hem bevrijd om zonder angst en zorg Hem te dienen in heiligheid en gerechtigheid. Daar is het in het nieuwe verbond om te doen, de herinnering aan de barmhartigheid jegens de voorouders en de daarmee gepaard gaande eed die gezworen was. De herinnering is het fundament voor de vervolmaking van recht en gerechtigheid. Bij iedere generatie weer opnieuw en opnieuw.

Maar om het te doen, dát is een levensopgave. Want richting het einde van de lofzang rept Zacharias wel even over onze zonden. Ja, dat is nu jammer van dit lied. Moet dat erbij genoemd worden, vragen wij ons af?

Ja, dat moet, het is wel irritant dat Zacharias ons met dat ouderwetse woord confronteert, maar dat moet echt: want ons menselijk falen, ons tekort, ons niet-willen, juist dát staat het goede nieuws van Godswege telkens weer in de weg.

Nog niet zo heel lang geleden las ik in een onderzoek over de rol van het kwaad in ons leven.

Onderschat het niet, zo was de teneur. Natuurlijk mag het slaan op de dreigingen in de wereld door dictators en terroristen, ja. Maar het onderzoek repte over het kwaad in onszelf.

Namelijk dat er in ieder van ons een macht bestaat die tegengesteld is aan het goede in ons en dan met name tegengesteld is aan de dienstbaarheid. Dienstbaar aan de ander, aan God, aan jezelf ook. Er zit een automatische dynamiek in de mens die dat goede dwarsboomt, in de weg zit. De mens tot zonde verleidt. Nee, schrik niet, u bent niet in een kerkelijke gemeente in Putten belandt waar dit soort gedachten gemeengoed zijn.

Maar soms lijkt het alsof we van het kwaad niet willen weten, niet willen horen. Terwijl de vergeving der zonden toch alleen maar als redding gelabeld kan worden als er sprake is van het kwaad?

Zacharias wist dat inmiddels als geen ander. De priester, deze goed-heiligman, ervoer dat het zicht op het nieuwe verbond eerst over enkele kwade hobbels heen moest in zichzelf. Ja, hij was goed en heilig, maar hield geen rekening met die andere opponent in zich. Die begon aan alles te twijfelen bij de boodschap, sterker gezegd, die spotte met zijn goedgelovigheid.

Het nieuwe verbond stoelt op vergeving, steunt op vergeving. Ezechiël zegt het ergens al in zijn profetie, Gods vergeving is onherroepelijk. Of zoals Jeremia het zei: God wil niet meer denken aan onze zonde. Met andere woorden, dan moeten wij er ook niet meer bedroefd om zijn. Moeten wij de zwaarte van wroeging, van schuldgevoel, van verstarring overwinnen. Maar ons wel steeds bewust zijn dat die opponent in ons zit.

Ach, hoe generaliserend klinkt dit allemaal, en dat is het laatste wat we zouden moeten willen.

Voor eenieder gelden immers verschillende kwade opponenten in zichzelf. Maar laten we het dan zo zeggen, hoe groot, hoe ernstig onze fouten ook kunnen zijn, een nieuw begin is altijd mogelijk bij God. Door het verbond van liefde, ooit gesloten en voor altijd geldend.

De icoon van Jezus en Menas op de orde van dienst, tot slot, is een prachtige uiting van vriendschap. Menas, een heilige uit de 3^e eeuw. Links staat Menas met een rol in zijn hand. Wie weet, is het wel een gedeelte van de Schrift die hij in zijn hand heeft. Rechts staat Jezus met een arm om Menas' schouder heen. Hee vriend! Zoiets zou Jezus hebben kunnen zeggen. Vriend, ik begeef me aan jouw zijde en zo kunnen wij samen op weg. "Welk een vriend is onze Jezus".

Ik zie hier iets in van wat het verbond ten diepste betekende en betekent. Een onvoorwaardelijke band die verbindt en die altijd voortgaat, cursief is.

Zacharias eindigt zijn lofzang met dat perspectief in zijn allerlaatste woord van de lofzang: zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede. Dat is het perspectief. Vrede, de vrede waarnaar deze wereld snakt, de vrede met recht voor wie dat nu ontbeert. Het verbond zegde het toe, en het verbond zegt het toe en het verbond zal het eeuwig toezeggen. En stapje voor stapje op die weg worden we steeds betere vrienden, worden we steeds milder naar onszelf en naar de ander.

Ik zal er zijn; wachters van de tijd, licht zal in uw ogen wonen, wil aan alle mensen tonen van uw vrolijkheid. Ik zal er zijn.

Ja, God troont op onze lofzang, want die is de diepste resonance van ons antwoord op Gods stem.

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Amen.